

Likiditenin Finansal Performansa Etkisi: Yeme İçme Sektörü Üzerine Bir Uygulama (The Effect of Liquidity on Financial Performance: An Application on The Food and Beverage Sector) **

* M. Tahsin LİCELİ ^a , M. Oğuzhan İLBAN ^b

^a Balıkesir University, Burhaniye Faculty of Applied Sciences, Department of Tourism Management, Balıkesir/Türkiye

^b Balıkesir University, Burhaniye Faculty of Applied Sciences, Department of Gastronomy and Culinary Arts, Balıkesir/Türkiye

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 02.05.2024

Kabul Tarihi: 28.09.2024

Anahtar Kelimeler

Finansal performans

Likidite

Yeme içme sektörü

Keywords

Financial performance

Food and beverage industry

Liquidity

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

Öz

Çalışmanın temel amacı likiditenin finansal performans üzerine etkisini incelemektir. Bu kapsamda Yeme içme sektöründe faaliyet gösteren 34 büyük ölçekli restoran işletmesine ait 2017-2020 dönemi verileri toplanmıştır. Çalışmada finansal performans göstergesi olarak aktif karlılık oranı, likidite göstergeleri olarak cari oran, nakit oran ve likidite oranı kullanılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde regresyon testi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre likidite oranı aktif karlılık oranını etkilememektedir. Bunun aksine cari ve oran nakit oran aktif karlılık oranını pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak likidite yönetimi işletme yöneticileri tarafından doğru bir şekilde yönetilir ise işletmenin finansal performansı olumlu yönde etkilenecektir.

Abstract

The main purpose of the study is to examine the effect of liquidity on financial performance. In this context, data from 34 large-scale restaurant businesses operating in the food and beverage sector were collected for the period 2017-2020. In the study, active profitability ratio was used as a financial performance indicator, and current ratio, cash ratio and liquidity ratio were used as liquidity indicators. Regression test was performed in the analysis of the data. According to the findings, liquidity ratio does not affect active profitability ratio. On the contrary, it was concluded that the current ratio and cash ratio positively affect active profitability ratio. As a result, if liquidity management is managed correctly by business managers, the financial performance of the business will be positively affected.

* Sorumlu Yazar

E-posta: liceli@balikesir.edu.tr (M. Liceli)

** Bu araştırma Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda 'Yeme İçme Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmelerin Finansal Performanslarının Yapay Sinir Ağları Yöntemiyle Değerlendirilmesi: Uluslararası Karşılaştırmalı Bir Analiz' isimli doktora tez çalışmasından hareketle gerçekleştirilmiştir.

DOI: 10.21325/jotags.2024.1483

GİRİŞ

Küreselleşme ile birlikte bilgi ve iletişim teknolojileri alanında meydana gelen değişimler yeni rekabet ortamının oluşmasına neden olmuştur. Yaşanan bu değişimler, işletmelerin rekabet ortamında varlıklarını devam ettirebilmesi açısından durumu daha karmaşık hale getirmiştir. Günümüzde işletmelerin varlıklarını devam ettirebilmeleri ve büyümeleri için sadece ürettikleri mal ve hizmetlerin getirileri yeterli olmamaktadır. Bu noktada işletmelerinin finansal performanslarının sürekliliğinin de sağlanması önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Erdil & Kalkan, 2005: s.105; Karadeniz vd., 2016: s.1118). Finansal performans, şirketin başarısının bir tanımı olup, gerçekleştirilen çeşitli faaliyetler sonucunda elde edilen sonuçlar olarak yorumlanabilir. Finansal performans, şirketin faaliyetlerini ne ölçüde düzgün ve doğru bir şekilde mali kurallara göre yürüttüğünü görmek için yapılan bir analiz olarak açıklanmıştır. Bir üretim şirketi, büyük bir üretim ölçeğine sahip olan ve büyük satış hacmi olan, üretimini geliştirmek için büyük sermaye veya fonlara ihtiyaç duyan bir şirkettir; bu da bir şirketin sermaye veya fonlama yapısını etkiler. Üretim sektörü aynı zamanda en fazla iş gücünü emen ve ülkenin ekonomik büyümesini tetikleyen önemli bir sektördür (Sulistyowati & Nursiam, 2024: s.524-525).

İşletmelerin sürdürülebilirliğini ve varlıklarını devam ettirebilmesini sağlayan üç temel faktör öne çıkmaktadır. Bunlar, işletmenin kuruluş sürecinde alınan sermaye yapısı kararları, işletme kurulduktan sonra verilen sermaye bütçelemesi kararları ve günlük operasyonların yürütülmesi için gereken işletme sermayesi yönetimi kararlarıdır. Her ekonomide, tüm işletmelerin çalışma sermayesine ihtiyaç duyduğu bir gerçektir. Ancak, çalışma sermayesinin toplam varlıklar içindeki önemi sektörden sektöre farklılık gösterebilir. Örneğin, hizmet sektörü işletmeleri stok tutmak zorunda olmadıkları için daha az çalışma sermayesine ihtiyaç duyabilirler. Buna karşılık, üretim işletmeleri, büyük miktarda hammadde, yarı mamul ve bitmiş ürün bulundurmaları zorunda olduklarından, daha yüksek çalışma sermayesi ihtiyacına sahiptirler (Baykut, Özen & Yeşildağ, 2019: s.600).

Likidite, işletme sermayesi yönetiminin en önemli hedeflerinden biri olup, gelir optimizasyonu ve şirketin finansal performansının merkezi bir görevidir (Samuel & Abdulateef, 2016: s.167; Waswa, Mukras & Oima, 2018: s.29-30). Dolayısıyla likidite yönetimi işletme sermayesinin bileşenlerinin yönetimi etrafında döner. Bu bileşenler arasında stoklar, alacaklar, nakit ve kısa vadeli menkul kıymetler ile cari borçlar bulunur. Bu nedenle likidite yönetimi, stokların ve alacakların zamanında nakde dönüştürülmesi, borçların zamanında ödenmesi ve nakit fazlasının kısa vadeli menkul kıymetlere yatırılmasıyla ilgilidir. Nakit fazlasının yatırımı, stokların en aza indirilmesi, alacakların hızlı bir şekilde tahsil edilmesi ve gereksiz ve maliyetli kısa vadeli finansmanların ortadan kaldırılması, kâr maksimizasyonuna katkıda bulunur. Likidite yönetimi ve kurumsal kârlılık kavramları, bir firmanın gelişimi, hayatta kalması, sürdürülebilirliği, büyümesi ve performansı açısından çok önemlidir. Ancak, kârlılık her durumda likiditeye dönüşmez; bir firma kârlı olabilir, ancak mutlaka likit olmayabilir ve bunun tersi de geçerli olabilir (Samuel & Abdulateef, 2016: s.167).

Yeme içme sektörü, sürekli büyüyen iş sektörlerinden biridir (Sulistyowati & Nursiam, 2024: s.524-525). Yeme içme sektörü gün geçtikçe önemi artan sektörlerden biridir. Bu doğrultuda sektörde faaliyet gösteren işletmelerin varlıklarını devam ettirebilmeleri ve rekabet edebilmeleri için ortaya çıkacak finansal sorunların çözüme kavuşturulması alanında problemler yaşanmaktadır. İlgili alanyazın taraması yapıldığında turizm ve yeme içme sektörlerinin finansal performanslarını inceleyen sektörel bazlı olarak gerçekleştiren çalışmalar yer almaktadır (Ecer & Günay, 2014; Özçelik & Kandemir, 2015; Karadeniz vd., 2016; Karadeniz & Beyaz, 2018). Yeme içme sektöründe

likiditenin firma performansına etkisini inceleyen çalışmalar (Samuel & Abdulatees, 2016; Herdiyana, Sumarno & Endri, 2021; Aminah, Wayhuni & Radhiyya, 2023; Setyarini, 2023; Sofieka & Munir, 2024; Sulistyowati & Nursiam, 2024) yer almasına rağmen, ilgili alanyazında konu ile ilgili yapılan çalışmaların kısıtlılığı göze çarpmaktadır. Bununla birlikte finansal performans üzerine yapılan çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin; Hartono ve diğerleri (2020) imalat sektörü üzerine gerçekleştirdikleri çalışmada likiditenin finansal performansı etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Fadilah, Ghani ve Aminah (2017) Endonezya borsasında işlem gören kablo üretim işletmeleri üzerine yaptıkları çalışmada likidite oranları içerisinde yer alan cari oranının karlılık üzerinde etkisi olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Supardi, Suratno ve Suyanto (2016) Indramayu'da Ticaret ve Sanayi Bakanlığına bağlı kooperatifler ile KOBİ'ler üzerine gerçekleştirdikleri çalışmada cari oranın, stok devir hızının özkaynak oranı açısından finansal performansa etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Tiffany ve Sufiyati (2023) Endonezya Borsasında listelenen tüm şirketler üzerine yaptıkları çalışmada cari oranın karlılık üzerinde olumsuz bir etkisinin var olduğunu tespit etmişlerdir. Widyastuti (2019) Endonezya Borsasında faaliyet gösteren gıda ve içecek işletmeleri üzerine yaptığı çalışmada likiditenin finansal performansı olumlu etkilediği sonucuna varmışlardır. Chandra ve Sari (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada cari oran, borç/özkaynak oranı ve borç oranının finansal performans üzerine anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmalardan elde edilen sonuçların sektörlere, ülkelere ve kullanılan değişkenlere göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. BU doğrultuda Türkiye'de yeme içme sektöründe faaliyet gösteren işletmeler açısından likiditenin finansal performansa etkisinin incelenmesi önem arz etmektedir. Buradan hareketle çalışmanın temel amacı likiditenin firma performansı üzerine etkilerini incelemektir. Çalışma sonucunda elde edilecek bulgular ilgili alanyazına katkı sağlaması, aynı zamanda yeme iç sektörü işletmelerinin varlıklarını sürdürmeleri açısından finansal performanslarını arttırmada önemli rol oynayan bilgiler sunacak olması konunun önemini oraya koymaktadır.

Alanyazın

Alanyazın taraması gerçekleştirildiğinde likiditenin firma performansına etkisini inceleyen birçok çalışma yer almaktadır. Bu çalışmalara ait özet bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Akenga (2015) yaptığı çalışmada, Nairobi Menkul Kıymetler Borsası'nda (NSE) listelenen firmaların finansal performansını cari oran, nakit rezervleri ve borç oranı gibi likidite göstergeleri açısından incelemiştir. Araştırma, tanımlayıcı ve çıkarımsal istatistikler kullanılarak gerçekleştirilmiş ve elde edilen sonuçlar, cari oran ile nakit rezervlerinin varlık getirisi (ROA) üzerinde anlamlı bir etki yarattığını ortaya koymuştur; buna karşın borç oranının ROA üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Demirgüneş (2016) Türkiye perakende sektöründeki firmaların likidite düzeyinin finansal performans üzerindeki etkisini, 1998.Ç1-2015.Ç3 dönemi verilerini kullanarak analiz etmiştir. Bu çalışma, likidite ile finansal performans arasında pozitif bir ilişki olduğunu gösterirken, nedensellik yönü konusunda kesin bir bulgu sağlayamamıştır. Samuel ve Abdulateef (2016), Nijerya'daki gıda ve içecek şirketlerinde 2004-2013 dönemi verilerini kullanarak likidite yönetimi ile kârlılık arasındaki ilişkiyi araştırmış ve nakit dönüşüm süresinin özsermaye getirisi (ROE) ve Hisse Başına Kazanç (EPS) üzerinde önemsiz bir etkisi olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca, Barus ve arkadaşları (2017) Kenya'daki tasarruf ve kredi kooperatiflerinin verilerini kullanarak likiditenin finansal performans üzerindeki etkisini incelemiş, likiditenin finansal performansı olumlu yönde etkilediğini ve bu etkinin 0.019 birim olduğunu belirlemiştir. Bu çalışmalar, likiditenin finansal başarı üzerindeki kritik rolünü vurgulamakta ve şirketlerin yönetim stratejilerini şekillendirmelerine katkı sağlamaktadır. Aminah,

Wayhuni ve Radhiyya (2023) tarafından yapılan çalışmada, 2017-2021 yılları arasında Endonezya Menkul Kıymetler Borsası'nda (IDX) listelenen gıda ve içecek sektöründeki işletmelerde kaldıraç, likidite ve ESG (Çevresel, Sosyal ve Yönetişim) açıklamalarının finansal performans üzerindeki etkisi incelenmiştir. Panel regresyon analizi kullanılarak elde edilen bulgular, kaldıraç ve likiditenin topluca finansal performansı etkilediğini, ancak ESG açıklamalarının etkili olmadığını göstermiştir. Özellikle, kaldıraç negatif bir etki yaratırken, likidite olumlu bir etkiye sahiptir. Mugambi, Muturi ve Njeru (2023) ise Nairobi'deki 40 adet yıldızlı otelin finansal tablolarından elde ettikleri verilerle likiditenin finansal performans üzerindeki etkisini incelemiş ve likiditenin bu otellerin finansal performansı üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkisi olduğunu belirlemişlerdir. Sofieka ve Munir (2024) çalışmasında ise 14 gıda ve içecek şirketinin finansal performansı, likidite ve sermaye yapısı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çoklu doğrusal regresyon analiziyle yapılan araştırma, finansal performansın, likidite ve sermaye yapısıyla önemli bir ilişki içinde olduğunu göstermekte; ancak, varlık getirisi (ROA) ve Borç/Özsermaye Oranı'nın (DER) fiyat/kazanç oranı (PBV) üzerinde kısmi olarak olumlu etkisi olduğu, DER'in ise anlamlı bir etkisinin bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Son olarak, Sulistyowati ve Nursiam (2024) çalışmasında, 2020-2022 yılları arasında IDX'deki gıda ve içecek şirketlerinin likidite oranları, ödeme gücü, faaliyet ve kârlılık oranlarının finansal performans üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Analizler, likidite, faaliyet ve kârlılık oranlarının finansal performansı etkilediğini, fakat ödeme gücü oranının etkili olmadığını ortaya koymuştur.

Onyekwelu, Chukwuani ve Onyeka (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Nijerya'daki mevduat kabul eden bankaların finansal performansı üzerinde likiditenin etkisi incelenmiştir. Beş bankadan oluşan bir örneklem kullanılarak, 2007-2016 yılları arasındaki ikincil veriler toplanmış ve çoklu regresyon analizi ile analiz edilmiştir. Sonuçlar, likiditenin bankaların kârlılık oranları üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkisi olduğunu göstermiş, ayrıca Sermaye Getirisi (Return on Capital Employed) üzerinde de benzer olumlu etkiler tespit edilmiştir. Waswa, Mukras ve Oima (2018) ise likidite yönetiminin firma performansı üzerindeki etkisini araştırmıştır. Çalışmada 2005-2016 dönemine ait veriler kullanılarak, şeker endüstrisindeki beş firmanın verileri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, likidite yönetimi ile firma performansı arasında negatif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu, likiditenin bazı sektörlerde beklenenin aksine olumsuz bir etki yaratabileceğini göstermektedir. Herdiyani, Sumarno ve Endri (2020) ise Endonezya Menkul Kıymetler Borsası'nda (IDX) listelenen gıda ve içecek alt sektörü şirketlerinin finansal performansını analiz etmişlerdir. 2015-2018 dönemine ait verilerle yapılan çalışmada, toplam varlıklar, net çalışma sermayesi ve toplam varlık devir hızının kârlılık üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığını bulmuşlardır. Son olarak, Şekeroğlu ve Acar (2021) Türkiye'deki mevduat bankalarının likidite ve finansal kaldıraç etkilerini incelemişlerdir. 2014-2019 dönemi verileri ile yapılan yapısal eşitlik modellemesi, likidite oranının özkaynak ve aktif kârlılığı üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını, aksine finansal kaldıraç oranının özkaynak kârlılığını olumlu, aktif kârlılığı ise olumsuz etkilediğini göstermiştir. Bu çalışmalar, likiditenin finansal performans üzerindeki etkisinin sektör ve bağlama göre değişebileceğini vurgulamaktadır.

Yapılan alanyazın taraması sonucunda çalışmaların sonuçlarının sektöre, ülkeye ve kullanılan değişkenlere göre farklılaştığını göstermektedir. Bununla birlikte likiditenin finansal performansı olumlu yönde etkilediği, etkisinin olmadığı ya da olumsuz yönde etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Dolayısıyla Türkiye'de faaliyet gösteren yeme içme sektöründe likiditenin finansal performansı etkileyip etkilemediği, eğer etkiliyorsa hangi yönde (pozitif ya da negatif) etkilediğinin tespit edilmesi alanyazına önemli bir katkı sunacaktır. Önceki kısımlarda da belirtildiği gibi

alanyazında bu alanda yapılan çalışmaların kısıtlı olması nedeniyle alanyazında bir boşluk olduğu görülmektedir. Çalışma bu boşluğu gidermeye yönelik bilgiler sunması açısından diğer çalışmalardan farklılaşmaktadır.

Yöntem ve Veri Seti

Çalışmanın temel amacı likiditenin firma performansına etkisini incelemektir. Bu doğrultuda çalışma kapsamında oluşturulan temel model aşağıdaki gibidir:

$$ROA_t = \beta_0 + \beta_1 CO_t + \beta_2 NO_t + \beta_3 LO_t + \mu_t$$

Modelde yer alan “t” zamanı, “ROA” aktif karlılık oranını, “CO” cari oranı, “NO” nakit oranı ve “LO” ise likidite oranını temsil etmektedir. Çalışma kapsamında kullanılan değişkenlere ait bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma kapsamında kullanılan değişkenlere ait bilgiler

Değişkenler	Kısaltması	Veri Kaynağı	Dönem
Nakit Oran	NO		
Cari Oran	CO	TÜİK	2017-2020
Likidite Oranı	LO		
Aktif Karlılık Oranı	ROA		

Çalışma kapsamında Türkiye İstatistik Kurumu’na (TÜİK) gönüllülük esasına göre finansal tablolarını veren 34 büyük ölçekli işletmenin 2017-2020 dönemine ait verileri kullanılmıştır. Gizlilik esaslı doğrultusunda işletme isimleri TÜİK tarafından gizli tutulmaktadır ve bu doğrultuda çalışmaya dahil edilen işletmelerin isimleri verilememektedir. Çalışma amacı doğrultusunda toplanan verilerin analizinde regresyon testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar bulgular bölümünde detaylı olarak verilmiştir.

Çalışma kapsamında panel veri analizi gerçekleştirilmiştir. Panel veri analizlerinde öncelikle yatay kesit bağımlılığı testi gerçekleştirilmektedir. Çalışmada yatay kesit bağımlılığını test etmek için Pesaran CD testinden yararlanılmıştır. Yatay kesit bağımlılığının gerçekleştirilmesinin nedeni hangi birim kök testlerini (birinci nesil ya da ikinci nesil) kullanmamız gerektiğini tespit etmektir. Yatay kesit bağımlılığı test edildikten sonra çalışma kapsamında Pesaran’ın geliştirmiş olduğu ikinci nesil CADF birim kök testi uygulanmıştır. Birim kök testleri ile verilerin durağan olup olmadıkları test edilmektedir. Durağan olmayan veriler farkı alınıp durağanlaştırıldıktan sonra analize tabi tutulmaktadır. Birim kök testi yapılmadan gerçekleştirilen analiz sonuçlarında sahte regresyon problemi ile karşılaşılmaktadır. Bu nedenle birim kök testlerinin yapılması önem taşımaktadır. Serilerin durağanlığı test edildikten sonra hangi regresyon analizinin (rassal etkiler, sabit etkiler, klasik regresyon) kullanılacağına karar vermek için, hausman, olabilirlik ve f testi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre regresyon modeli çalışma kapsamında rassal etkiler modeli tercih edilmiş ve analizlere bu yönde devam edilmiştir. Regresyon analizinden önce heteroskedasite, oto korelasyon ve birimler arası korelasyonun varlığını test etmek gerekmektedir. bu ön testlerden biri ya da birkaçının olması durumunda dirençli tahminci ile model test edilmektedir. Regresyon analizinden önce gerçekleştirilen ön testler ile çalışma kapsamında oluşturulan modelde heteroskedasite, oto korelasyon ve birimler arası korelasyonun varlığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda çalışma kapsamında dirençli tahminci (robust) ile model test edilmiş ve bulgular kısmında elde edilen sonuçlar detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Bulgular

Panel veri analizinde öncelikle verilerin yatay kesit bağımlılığı içerip içermediği test edilmektedir. Yatay kesit ve zaman serileri içeren çalışmalarda değişkenler arası korelasyonun yüksek çıkması regresyon sonuçlara dair yanlış değerler içerebileceğinden yatay kesitler arası bağımlılığın olmaması gerekmektedir (Mercan, 2014: 235). Bu sorunun tespit edilmesi adına literatürde Pesaran CD Testi sıklıkla kullanılmaktadır. Çalışma verilerine ait Pesaran CD Testi değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Yatay kesit bağımlılığı test sonuçları

Değişkenler	CD-test	Olasılık (p-value)
NO	10,45	0,000***
CO	8,06	0,000***
LO	8,20	0,000***
ROA	8,42	0,000***

*, ** ve *** işaretleri sırasıyla %10, %5 ve %1 anlamlılık düzeylerini ifade etmektedir.

Tablo 2 incelendiğinde, teste ait p değerlerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla “H1: Yatay Kesit bağımlılığı vardır.” şeklinde oluşturulan hipotez kabul edilir ve veri setinde yatay kesit bağımlılığının var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuç ışığında durağanlık testi olan birim kök testine ikinci nesil düzeyde bakılır. Bu doğrultuda çalışma kapsamında Pesaran’ın (2007) CADF testi uygulanmıştır ve ilgili sonuçlar Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Birim kök testi sonuçları

Değişkenler	Sabit Terimli	Kritik Değerler		
		%10	%5	%1
ROA	-3,760 (0,001***)	-2.210	-2.330	-2.570
NO	-3,829 (0,000***)			
CO	-3,371 (0,000***)			
LO	-3,362 (0,000***)			

Değişkenler	Sabitli ve Trendli	Kritik Değerler		
		%10	%5	%1
ROA	-3,722 (0,001***)	-2.730	-2.860	-3.060
NO	-3,870 (0,000***)			
CO	-3,472 (0,005***)			
LO	-3,551 (0,003***)			

*, ** ve *** işaretleri sırasıyla %10, %5 ve %1 anlamlılık düzeylerini ifade etmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde, tüm değişkenlerin seviyesinde durağan olduğu görülmektedir. Bu nedenle, regresyon analizi yapılabilmesi mümkündür. Çalışma kapsamında oluşturulan modelde hangi regresyon modelinin (Klasik, rassal veya sabit etkiler) kullanılacağına belirlenmesi gerekmektedir. Panel Veri Analizi, birim ve zaman etkilerinin homojenliğini değerlendirmek amacıyla çeşitli testler içermektedir. Bu testler, gözlemlerin birim zaman etkilerinden bağımsız olup olmadığını ölçmek için kullanılan Hausman, F ve Olasılık Testleri olarak bilinmektedir (Tatoğlu, 2018:168-185). Test sonuçlarına dair değerler Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Hausman, olabilirlik ve f testi sonuçları

Hausman Tesi	Olabilirlik Tesi	F Tesi
0,999	0,049**	0,0156**

*, ** ve *** işaretleri sırasıyla %10, %5 ve %1 anlamlılık düzeylerini ifade etmektedir.

Tablo 4 incelendiğinde, F ve Olasılık Testleri'ne göre %5 önem düzeyinde birim zaman etkilerinin var olduğu belirlenmiş ve bu durumda klasik regresyon modeli yerine sabit etkiler veya rassal etkiler modellerinden birinin seçilmesi daha uygun bulunmuştur. Hausman Testi sonuçlarına göre ise, “H0: Katsayılar arasındaki fark sistematik değildir” hipotezi istatistiksel olarak anlamlı olmadığından, “H0” hipotezi kabul edilmiş ve rassal etkiler modeli tercih edilmiştir (Tatoğlu, 2018: 185). Bu aşamadan sonra çalışmada gerçekleştirilen analizler, rassal etkiler yöntemine uygun olarak yapılmıştır.

Tablo 5. Otokorelasyon, heteroskedasite ve birimler arası korelasyon test sonuçları

Testler	Leven, Brown and Forsythe'in Testi		
Heteroskedasite	W ₀	0,000***	df(3,15)
	W ₁₀	0,000***	
	W ₅₀	0,6094	
Otokorelasyon	Durbin Watson		Baltagi- Wu
	1.7767		1.8118
Birimlerarası Korelasyon	Pesaran's Test		
	0,0000***		

*, ** ve *** işaretleri sırasıyla %10, %5 ve %1 anlamlılık düzeylerini ifade etmektedir.

Çalışma kapsamında kurulan modelde heteroskedasitenin varlığı Leven, Brown and Forsythe'in Testi ile test edilmiştir. Gerçekleştirilen test sonucuna göre “H0: Birimler arası varyanslar eşittir” şeklinde kurulan hipotez reddedilmiş ve modelde heteroskedasitenin varlığı tespit edilmiştir. Otokorelasyonun varlığı Durbin Watson ve Baltagi-Wu testleri ile test edilmiştir ve test değerleri 2'den küçük olduğundan modellerde otokorelasyonun önemli düzeyde var olduğu söylenebilmektedir. Birimler arası korelasyonun varlığı Pesaran'ın testi ile test edilmiştir ve kurulan modelde birimler arası korelasyonun var olduğu tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında kurulan modelde heteroskedasite, birimler arası korelasyon ve otokorelasyon sorunu varlığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda çalışma kapsamında dirençli regresyon analizi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Dirençli regresyon analizi sonuçları

Bağımlı Değişken ROA	Coefficient	Robust Std. Err.	t	Prob.
LO	-0,0599699	0,0577411	-1,04	0,301
CO	0,1264886	0,0674041	1,88	0,063***
NO	-0,0259865	0,0308252	-0,84	0,094*
R-Squared	0,0840			
F-Statistic	7,92			
Prob	0,0000***			

*, ** ve *** işaretleri sırasıyla %10, %5 ve %1 anlamlılık düzeylerini ifade etmektedir.

Tablo 6 incelendiğinde kurulan modelin olasılık değeri 0,05'ten küçük olduğu için model anlamlıdır. Modelin açıklayıcılık gücünü ifade eden R2 değeri 0,084'tür. Test sonuçlarına göre nakit oran (NO) ve cari oran (CO) %10 anlamlılık düzeyinde aktif karlılık oranını pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Likidite oranının (LO) ise aktif karlılık oranını etkilemediği sonucuna varılmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Turizm endüstrisi, gerçekten de son yıllarda dünya ekonomisinde önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren hızla büyüyen bu sektör, birçok ülke için ekonomik kalkınmanın temel taşlarından

biri haline gelmiştir. Gelir sağlama, iş imkanları oluşturma, vergi gelirleri elde etme ve ödemeler dengesi sorunlarını hafifletme gibi konularda büyük katkı sağlamaktadır. Ayrıca, turizmin bölgesel ve ulusal kalkınma süreçlerinde oynadığı rol, bu endüstrinin önemini daha da artırmaktadır (Karadeniz vd., 2016: s.1117). Turizm endüstrisi seyahat, konaklama, ulaşım, yiyecek ve içecek, rekreasyon ve eğlence olarak sınıflandırılabilir. Otelcilik en önemli sektördür ve turizm sektöründe ilk sırada yer almaktadır. Öte yandan restoranlar veya Yiyecek ve İçecek (FandB), misafirperverliği tamamlayan önemli bir unsurdur. Turizm sektörünün en önemli ikinci sektörü restoran sektörüdür (Turegun, 2019: s.115). Daha yüksek yaşam kalitesi, boş zaman ve harcanabilir gelirdeki artışa bağlı olarak insanlar giderek mutfaklara ve mutfak sanatına daha fazla ilgi göstermeye başlamıştır. Mutfaklara yönelik artan ilgi restoranların sayıca çoğalmasına ve önemli bir gelir yaratan sektör haline gelmesine olanak tanımıştır. Dolayısıyla yeme içme sektörü 20. yüzyıl boyunca turizm sektörü ile birlikte en hızlı büyüyen ve önemi giderek artan bir sektör olmuştur (Tran, 2015: s.3). Yeme içme sektörünün gün geçtikçe önemini artmasına bağlı olarak bu sektörde faaliyet gösteren işletmelerin varlığını devam ettirebilmesi finansal performanslarının yüksek olmasına bağlıdır diyebiliriz. Likidite finansal performansı etkileyen önemli unsurların başında gelmektedir. Dolayısıyla likidite yönetiminin iyi yapılması firma performansını olumlu etkileyecektir. Buradan hareketle çalışma kapsamında likiditenin işletmelerin finansal performansı üzerinde etkili olup olmadığı test edilmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında Türkiye’de yeme içme sektöründe faaliyet gösteren restoran işletmelerinin 2017-2020 dönemi verileri kullanılarak çalışma amacına uygun model oluşturulmuş ve test edilmiştir. Elde edilen sonuçlar ışığında nakit oran (NO) ve likidite oranı (LO) aktif karlılık oranını etkilememektedir. Alanyazın incelendiğinde likidite oranının firma performansı üzerinde etkisinin olmadığını destekleyen çalışmalar yer almaktadır (Şekeroğlu & Acar, 2021). Bunun aksine cari oranın (CO) aktif karlılık oranını pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç alanyazın ile paralellik göstermektedir (Akenga, 2015). Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde yeme içme sektöründe faaliyet gösteren büyük ölçekli işletmeler açısından likiditenin finansal performansı olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Elde edilen bu sonuçlar alanyazın ile de paralellik göstermektedir (Barus, Maturi, Kibati & Koima, 2017; Aminah, Wayhuni & Radhiyya, 2023; Sulistyowati & Nursiam, 2024).

Alanyazın incelendiğinde likiditenin finansal performans üzerinde etkili olması beklenen sonuçtur. Ancak alanyazında likiditenin finansal performansa etki ettiği, herhangi bir etkisinin olmadığı ve olumsuz etkilediği çalışmalar yer almaktadır. Çalışmanın sonuçları değerlendirildiğinde likiditenin finansal performans üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonuçları bu yönüyle yeme içme sektöründe yer alan boşluğu doldurarak önemli bilgiler sunmuştur. Dolayısıyla yeme içme sektöründe faaliyet gösteren işletme yöneticileri tarafından likidite yönetimi doğru bir şekilde yönetilir ise işletmenin finansal performansı olumlu yönde etkilenecektir. Bu durumda işletmenin varlığını devam ettirebilmesine aynı zamanda sektörde rakip işletmeler ile rekabet edebilmesine olanak tanıyacaktır. Bu çalışmada sadece Türkiye’de yeme içme sektöründe faaliyet gösteren büyük ölçekli işletmeler üzerine gerçekleştirilmiştir. İleride yapılacak çalışmalarda KOBİ ya da küçük ölçekli işletmeler üzerine gerçekleştirilebilir. Ayrıca çalışmada sadece likidite oranları kullanılmıştır. Likidite oranlarında etkili olan farklı değişkenler eklenerek yapılacak çalışmalarda sonuçlarda değişiklik olup olmadığı incelenebilir. Ayrıca hizmet endüstrisinde yer alan farklı sektörler karşılaştırılarak sonuçlarda farklılaşmanın olup olmadığı tespit edilebilir.

Beyan

Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir. Yazarların bildirmesi gereken herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Akenga, G. (2017). Effect of liquidity on financial performance of firms listed at the Nairobi Securities Exchange, Kenya. *International Journal of Science and Research*, 6(7), 279-285.
- Aminah, W., Wahyuni, D., & Radhiyya, Z. R. (2023). Analysis of leverage, liquidity, and esg disclosure on financial performance (A study on companies in the food and beverage sub-sector listed on the Indonesia stock exchange in 2017-2021). *JHSS (Journal Of Humanities And Social Studies)*, 7(3), 718-722.
- Barus, J. J., Muturi, W., Kibati, P., & Koima, J. (2017). Effect of liquidity on financial performance of savings and credit societies in Kenya. *International journal of Finance*, 2(7), 34-47.
- Baykut, E., Özen, E., & Yeşildağ, E. (2019). Likiditenin Karlılık üzerine etkisi: bist ticaret endeksi için gmm modeli uygulaması. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(4), 599-608.
- Chandra, T. & N. Sari (2017) Analisis factors Influencing The profitability of automotive companies that listed In Indonesia stock exchange during period 201-2015, *Jurnal KURS*, 12(2).
- Demirgüneş, K. (2016). The effect of liquidity on financial performance: Evidence from Turkish retail industry. *International journal of economics and finance*, 8(4), 63-79.
- Ecer, F. & Günay, F. (2015). Borsa İstanbul'da işlem gören turizm şirketlerinin finansal performanslarının gri ilişkisel analiz yöntemiyle ölçülmesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25(1), 35-48.
- Erdil, O. & Kalkan, A. (2005). Kobilere sağlanan desteklerin kobilerin performanslarına etkisi, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 4(7), 103-122.
- Fadilah, N., Ghani, E., & Amaniyah, E. (2017). Pengaruh quick ratio, inventory turnover dan debt to equity ratio terhadap rentabilitas pada perusahaan kabel yang terdaftar di Bursa Efek Indonesia. *Competence: Journal of Management Studies*, 11(1).
- Hartono, P. G., Lestari, H. S., Wijaya, R., Hartono, A. B., & Tinungki, G. M. (2020). Likuiditas sebagai prediktor profitabilitas: Sebuah studi empiris pada perusahaan sektor industri manufaktur. *DERIVATIF: Jurnal Manajemen*, 14(2).
- Herdiyana, H., Sumarno, A., & Endri, E. (2021). The effect of financial performance on the profitability of food and beverage companies in Indonesia. *International journal of financial research*, 12(1), 30-39.
- Karadeniz, E., & Beyaz, F. S. (2018). Yiyecek içecek endüstrisinin finansal performansının analizi: Türkiye ve Avrupa ülkeleri karşılaştırması. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 15(3), 639-656.

- Karadeniz, E., Dalak, S., Beyazgül, M. & Günay, F. (2016). Konaklama ve yiyecek hizmetleri alt sektöründeki küçük, orta ve büyük ölçekli işletmelerin finansal performansının karşılaştırmalı tablolar analiz tekniği ile incelenmesi, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 18(3), ss. 631-657.
- Mercan, M. (2014). Feldstein-Horioka hipotezinin AB-15 ve Türkiye ekonomisi için sınanması: Yatay kesit bağımlılığı altında yapısal kırılmalı dinamik panel veri analizi. *Ege Academic Review*, 14(2), 231-245.
- Mugambi, P. M., Muturi, W., & Njeru, A. (2023). Effect of liquidity on financial performance of star rated hotels in Nairobi County, Kenya. *International Academic Journal of Economics and Finance*, 3 (8), 305-322.
- Onyekwelu, U. L., Chukwuani, V. N., & Onyeka, V. N. (2018). Effect of liquidity on financial performance of deposit money banks in Nigeria. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 9(4), 19-28.
- Özçelik, H., & Kandemir, B. (2015). Bist’de işlem gören turizm işletmelerinin topsis yöntemi ile finansal performanslarının değerlendirilmesi. Balıkesir üniversitesi sosyal Bilimler enstitüsü dergisi, 18(33), 97-114.
- Pesaran, M. H. (2007). A simple panel unit root test in the presence of cross-section dependence. *Journal of Applied Econometrics*, 22(2), 265-312.
- Samuel, O. T., & Abdulateef, Y. (2016). Liquidity management and profitability of listed food and beverages companies in Nigeria. *IOSR Journal of Business and Management*, 18(2), 167-176.
- Setyarini, A. (2023). The effect of liquidity, leverage and profitability on firm value (Case study on sub-sector companies food and beverage those listed on the indonesia stock exchange period 2017-2021). *Jurnal Ekonomi*, 12(04), 2021-2025.
- Sofieka, F. A., & Munir, A. (2024). Impact of financial performance, liquidity and capital structure on company value (Empirical study of food and baverage sub-sector companies listed on the Indonesia stock exchange). *Journal of Management and Leadership*, 7(1), 59-65.
- Sulistyowati, W., & Nursiam, N. (2024). Effect of liquidity ratio, solvency, activity, and provability on the company's financial performance (Empirical study on food and beverage industry listed on Indonesia stock exchange period 2020-2022). *Jurnal Ekonomi*, 13(03), 524-536.
- Supardi, H., Suratno & Suyanto (2016) Pengaruh current ratio, debt to total asset turnover dan inflasi terhadap return on asset. *Jurnal Ilmiah akuntansi Fakultas ekonomi (JIAFE)* Vol 2, No 2
- Şekeroğlu, G., & Boyacıoğlu, M. A. (2021). Likidite ve Finansal Kaldıracın Banka Kârlılığı Üzerindeki Etkisinin Yapısal Eşitlik Modeli ile İncelenmesi. *İzmir İktisat Dergisi*, 36(4), 857-865.
- Tatoğlu, F. Y. (2018). *Panel Veri Ekonometrisi* (4 Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın.
- Tiffany, T., & Sufiyati, S. (2023). The Analysis of factors affecting profitability. *International Journal of Application on Economics and Business*, 1(1), 603-612.
- Tran, H. Q. (2015). Key success factors in full-service restaurants in Finland: A qualitative study on operation management and strategy. Bachelor’s thesis, School of Business and Service Management Degree Programme in International Business, Finland.

- Turegun, N. (2019). Performance analysis of the restaurant and hotel industry: Evidence from Borsa Istanbul. *Journal of Economics Finance and Accounting*, 6(3), 115-123.
- Waswa, C. W., Mukras, M. S., & Oima, D. (2018). Effect of liquidity on financial performance of the Sugar Industry in Kenya.
- Widyastuti, M. (2019). Analysis of liquidity, activity, leverage, financial performance and company value in food and beverage companies listed on the Indonesia Stock Exchange. *SSRG International Journal of Economics and Management Studies (SSRG-IJEMS)*, 6(5), 52-58.

The Effect of Liquidity on Financial Performance: An Application on The Food and Beverage Sector

M. Tahsin LİCELİ

Balıkesir University, Burhaniye Faculty of Applied Sciences, Balıkesir/Türkiye

M. Oğuzhan İLBAN

Balıkesir University, Burhaniye Faculty of Applied Sciences, Balıkesir/Türkiye

Extended Summary

Along with globalization, changes in the field of information and communication technologies have led to the formation of a new competitive environment. These changes have made the situation more complicated in terms of businesses continuing their existence in a competitive environment. Today, the returns of the goods and services they produce are not enough for businesses to continue their existence and grow. At this point, ensuring the continuity of the financial performance of businesses is an important issue (Erdil & Kalkan, 2005: p.105; Karadeniz et al., 2016: p.1118). Three basic factors that ensure the sustainability and existence of businesses stand out. These are the capital structure decisions taken during the establishment process of the business, the capital budgeting decisions made after the business is established, and the working capital management decisions required for the execution of daily operations. Liquidity is one of the most important goals of working capital management, and is a central task of revenue optimization and the financial performance of the company (Samuel & Abdulateef, 2016: p.167; Waswa, Mukras & Oima, 2018: p.29-30). The concepts of liquidity management and corporate profitability are very important for the development, survival, sustainability, growth and performance of a company. However, profitability does not always translate into liquidity; a company can be profitable but not necessarily liquid, and vice versa (Samuel & Abdulateef, 2016: p.167). The food and beverage sector is one of the constantly growing business sectors (Sulistyowati & Nursiam, 2024: p.524-525). As the importance of the food and beverage sector increases day by day, problems arise in increasing the financial performance of the enterprises operating in the sector in order to continue their existence. When the relevant literature is scanned, there are sector-based studies examining the financial performance of the tourism and food and beverage sectors (Ecer & Günay, 2014; Özçelik & Kandemir, 2015; Karadeniz et al., 2016; Karadeniz & Beyaz, 2018). Although there are studies examining the effect of liquidity on firm performance in the food and beverage sector (Samuel & Abdulatees, 2016; Herdiyana, Sumarno & Endri, 2021; Aminah, Wayhuni, & Radhiyya, 2023; Setyarini, 2023; Sofieka & Munir, 2024; Sulistyowati & Nursiam, 2024), the limitations of the studies on the subject in the relevant literature are striking. Based on this, the main purpose of the study is to examine the effects of liquidity on firm performance. The findings to be obtained as a result of the study will contribute to the relevant literature and will also provide information that plays an important role in increasing the financial performance of food and beverage sector businesses in terms of their survival, which highlights the importance of the subject.

The data of 34 large-scale enterprises that submitted their financial statements to the Turkish Statistical Institute (TUIK) on a voluntary basis for the period 2017-2020 were used within the scope of the study. In line with the principle of confidentiality, the names of the enterprises are kept confidential by TUIK and the names of the enterprises included in the study cannot be given accordingly. Regression test was used in the analysis of the data collected for the purpose of the study.

A model suitable for the purpose of the study was created and tested using the data of restaurant enterprises operating in the food and beverage sector in Turkey for the period 2017-2020 within the scope of the study. In the light of the results obtained, cash ratio (NO) and liquidity ratio (LO) do not affect the active profitability ratio. When the literature is examined, there are studies supporting that the liquidity ratio has no effect on firm performance (Şekeroğlu and Acar, 2021). On the contrary, it was concluded that the current ratio (CO) positively affects the active profitability ratio. This result is parallel to the literature (Akenga, 2015). When the results are evaluated in general, it can be said that liquidity positively affects financial performance in terms of large-scale enterprises operating in the food and beverage sector. These results are also parallel to the literature (Barus, Maturi, Kibati, & Koima, 2017; Aminah, Wayhuni, & Radhiyya, 2023; Sulistyowati & Nursiam, 2024). As a result, if liquidity management is managed correctly by business managers, the financial performance of the business will be positively affected. In this case, it will allow the business to continue its existence and compete with rival businesses in the sector.